

SZABÓ FERENC*

Az Európai Unió intézményrendszere és működése, a hazai környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztési projektek szemszögéből

Abstract

The cooperation of the highly developed western European countries has led to significant success, mainly after the establishment of the European Union. The original goals, peace, prosperity and human rights were assured. However, the inner conflicts of the system have been producing operational difficulties time to time. One of the main goals of the "Lisbon Process 2000" was to eliminate these operational problems, in order to strengthen competitiveness. The accession to the EU meant great opportunities to the new members, first of all in the field of environmental infrastructure development. The EU support and funds made it possible to the eastern European countries to reach the level of the highly developed countries in a few years. But it's clear that the support systems are difficult, the regulations and conditions are very strict. On one hand, an effective national level regulation and management has to be required, on the other hand the professionalism of the beneficiaries has to be increased in the near future.

1. Az Európai Unió létrejötte és működése

1.1. Az Európai Unió eredete

Az 1870–1871-es német–francia háború óta az volt a közvélekedés, hogy Franciaország és Németország valamiféle „örökös marakodás” csapdájában vergődnek. Az első világháború után vetődött fel annak a gondolata, hogy a kelepcéből mégis *van* kiút. Felvetődött, hogy Franciaország és Németország egyesülésében – egy nagyobb páneurópai alkotmányban – rejlik a béke záloga. Az alapgondolatot egy francia államférfi, Aristide Briand (1862–1932) fogalmazta meg először. Olyanok osztották meggyőződését, mint Gustav Stresemann (1878–1929) német politikus. Nyugat-Európa vezető politikusainak több szempontból is nehéz helyzettel kellett szembenézniük a második világháborút követően. Először is meg akarták akadályozni egy újabb háború kitörését Németország és a nyugati hatalmak (Egyesült Királyság, Franciaország stb.) között. Másodsorban pedig a Szovjetuniótól kellett megvédeniük Európát – miután a kommunisták Közép- és Kelet-Európa országokban átvették a hatalmat, nyilvánvalóvá vált, hogy a Szovjetunió Nyugat-Európára is veszélyt jelent. Az is a céljuk volt, hogy Németországot a Nyugat részeként integrálják elsősorban azért, hogy demokratizálják, és létrehozzák a polgári társadalmat, másodsorban pedig azért, hogy a nyugati védelmi rendszer részévé tegyék. A negyedik célkitűzés volt, hogy újonnan létrehozzák a nemzetgazdaságokat. Ezeket a célkitűzéseket eléréndő, a politikusok olyan különböző szervezeteket hoztak létre, mint a Közös Piac, a NATO és az Európai Tanács. Ezeknek a szervezeteknek az volt a céljuk, hogy összehozzák a kormányokat, és megvitassák, ami gondot jelent, és megtalálják annak a módját, hogyan tudnak együtt megoldást találni ezekre, ha együttműködnek. Ezeket a szervezeteket *kormányközi* csatornákként építették fel. Ez azt jelentette, hogy egyik szervezet sem rendelkezett önálló

---

* PhD-hallgató – Szent István Egyetem.

hatalommal, és a döntéseik nem voltak a kormányokra nézve kötelezőek. Számos politikus vallotta viszont azt a nézetet, hogy magában az egyszerűen nem elég, ha összehívják a kormányokat, hogy olyan határozatokat hozzanak, amelyek senkire nézve nem kötelezőek. Az így gondolkodók csoportjának volt a vezéralakja Jean Monnet (francia üzletember és köztisztviselő), Robert Schuman (francia külügyminiszter), Konrad Adenauer (német cancellár), Alcide De Gasperi (olasz miniszterelnök), Altiero Spinelli (olasz politikus) és Paul-Henri Spask (belga külügyminiszter).

Jean Monnet volt az, aki rájött, hogy nemcsak a kormányokat kell összehozni, hanem a népeket is. Egy olyan *nemzetek feletti* szervezet létrehozásának lett a szószólója, amelyet saját jogosítványokkal ruháznak fel. Monnet azt is mondta, hogy minden nemzetek feletti szervezetnek kis formációkból kell kisarjadni. Azzal érvelt, hogy amennyiben sikeres a kezdeményezés, nyugodtan tovább lehet lépni. Monnet arra a következtetésre jutott, hogy a nemzetek feletti szervezet létrehozásának az első lépése lehet a szén és az acél közös piacának a létrehozása. Ezeknek a fogyasztási javaknak nemcsak gazdasági jelentőségük volt, hanem, mivel a szén és az acél a háborúnak is nyersanyaga, szimbolikus jelentőséggel bírtak. Úgy érvelt, hogy a szén és az acél közös piaca egy olyan együttműködés kezdetét jelentheti, amelyben a már integrálódott országok gazdaságainak más területeit is integrálni lehet, valamint olyan országok gazdaságainak a területeit, amelyek később társulnak hozzájuk. Számos cél lebegett a szeme előtt. Először is pszichológiai hatása lenne mindennek. A német és a francia üzletemberek és döntéshozók többé már nem 'nemzeti piacban', hanem egy 'európai piacban' gondolkodnának. Más szóval kitágulna a látókörük, megszoknák, hogy más országbeli vetélytársakkal kell együtt dolgozni, és ez bizalmat szülhetne. Másodsor pedig, érvelt tovább Monnet, minden ország az adottságainak megfelelő szerephez jutna, és jól járna. A harmadik eredmény politikai változást hozna, amely a rendelkezésre álló források közös piacában testesülne meg, amelyben többé egyetlen ország sem vethetne ki a szén és az acél importjára és exportjára vámot (vagy azért, hogy így védje meg magát az olcsó importtól, vagy azért, hogy így biztosítsa saját forrásait önmagának).

A közös piac létrehozása így vetett véget a lehetséges súrlódásoknak. 1952-ben hat ország hozta létre az Szén- és Acélipari Együttműködést. A következő évben egyértelművé vált, hogy a nemzetek feletti szervezet elképzelése bevált. Monnet ekkor a második lépés felé terelte a folyamatot, hogy „az európai népek eddig soha nem látott módon egyesüljenek.” 1958-ban ugyanezekkel a nemzetek feletti elvekkel, és ugyanaz a hat ország hozta létre az Európai Gazdasági Közösséget, illetve az Európai Atomenergia-ügyi Együttműködést. 1958-tól három egymástól független közösség működött: az Európai Szén- és Acélipari Együttműködés, az Európai Gazdasági Közösség és az Európai Atomenergia-ügyi Közösség. Az ezt követő 35 évben, egészen 1993-ig ez volt a helyzet, amikor egy új szervezetet jött létre, az Európai Unió (McClintock 2008).

1.2. Az Európai Unió működése

A működés alapelvei és egyszerűsített működése a következőképp foglalható össze: A nemzetállamok saját elhatározásukból egy nemzetközi egyezményhez csatlakoznak. A nemzetállamok ennek a nemzetközi egyezménynek a keretében létrehoznak egy olyan politikai entitást, amelyet Európai Uniónak neveznek. Ők maguk pedig ennek az entitásnak válnak a tagjaivá – 'tagállamokká'. A nemzetállamok saját nemzeti függetlenségük jogosítványaiából bizonyos elemeket az Európai Unióra ruháznak át. Nem adják fel teljes nemzeti önállóságukat az Európai Unió kedvéért – csak olyan területeken mondanak le a nemzeti önállóságról, amely területeken együtt kívánnak működni, és amelyekben egy nemzetközi megállapodásban egyeztek meg. Azzal, hogy szuverenitásuk bizonyos elemeit átruházzák az Európai

Unióra, a tagállamok létrehozzák az Európai Unió szuverén érdekszövetségét. Az Európai Unió érdekszövetségen alapuló szuverenitását a tagállamok testületileg gyakorolják. Az államok közössége ezt az érdekszövetségen alapuló szuverenitást használja a törvényhozásban. A közösség nincs felhatalmazva arra, hogy minden területen törvénykezzék – ez a nemzetközi megállapodásban megjelölt területeke korlátozódik. Az Európai Unió törvényei felülírják a tagállamok saját törvényeit. Közvetlen hatályúak („direct effect”) – ami azt jelenti, hogy a tagállamok kormányainak ezeket nem kell honosítaniuk ahhoz, hogy hatályba lépjenek. Mint minden törvény, az európai uniós törvények is jogokkal ruházzák fel azt, akire vonatkoznak – a tagállamokra, az intézményekre (pl. az Európai Bizottságra, az Európai Parlamentre...), jogi személyekre (pl. a helyi hatóságokra, nem állami szervekre és vállalatokra), valamint természetes személyekre –, és ugyanúgy kötelezéseket is rónak rá.

Az Európai Unió azzal, hogy jogokkal és kötelezettségekkel ruházza fel a tagállamokat, az intézményeket, a jogi és a természetes személyeket, végre tudja hajtani azokat a feladatokat, amelyeket a tagállamok közösségétől kapott. Amennyiben egy tagállam, intézmény, jogi vagy természetes személy nem tesz eleget azon kötelezettségeinek, amelyeket egy európai uniós törvény rótt rá ki, az ügyet az Európai Bíróság elé lehet vinni. Törvényszegés esetén büntetés szabható ki. A nemzeti szuverenitások érdekszövetséggé egyesítése, a mindenkire kötelező törvények meghozása, valamint a törvény érvényesítésének a lehetősége az Európai Unió meghatározó jellemzői. Ez teszi különlegessé az Európai Uniót a nemzetközi szervezetek között.

2. Az Európai Unió működési zavarai

Bár összességében a szakértők egybehangzó véleménye az, hogy az Európai Unió sikeres és jelentős mértékben megvalósította a megalakulásakor kitűzött célokat, a rendszer bizonyos területein tapasztalható jelentős működési zavarokat maga az unió is fontos akadályozó tényezőként ismerte fel. A Lisszaboni Folyamatként ismert stratégia megfogalmazására éppen azért került sor, mert a tagállamok felismerték, hogy az együttműködés továbbfejlesztése, az unió bővítése és a megváltozott világgazdasági környezet kihívásainak történő megfelelés lehetetlen az akadályt jelentő belső működési zavarok felszámolása és új módszerek és szemlélet alkalmazása nélkül. Az más kérdés, hogy a program megvalósítására meghatározott 10 év letelt és igazán jelentős mélyreható változások nem igazán következtek be.

2.1. A lisszaboni stratégia célkitűzései, fontosabb állomásai

Az Európai Közösség lisszaboni programja (EC 2000) azt a célt tűzte ki, hogy az európai unió tagországai a növekedés, a versenyképesség és a piaci pozíciók javítása, a munkahelyteremtés, az energiapolitika és környezetvédelmi technológiák alkalmazása területén összehangolt nemzeti reformprogramokra épülő integrált stratégia alapján együttesen lépjenek fel. A legfontosabb, átfogó politikai célok szerint 2010-ig létre kell hozni a Közösség egységes, dinamikus, tudásalapú gazdaságát, meg kell valósítani egy gyorsuló ütemű és fenntartható növekedést, a gazdaságpolitika és szociálpolitika központi kérdésévé kell tenni a teljes foglalkoztatást és a munkanélküliség csökkentését a legjobb teljesítményt nyújtó országok szintjére, valamint korszerűsíteni kell a szociális védelmi rendszereket.

2004-ben, az Európai tanács tavaszi ülészakán (2004. március 26.) került sor a lisszaboni folyamat elemzésére és értékelésére, amikor is Bizottsági jelentés már külön fejezetekben foglalkozik a „környezetvédelem kiemeltebb kezelésével” és a fenntartható fejlődés kérdéseivel (2.4.2 és 2.4.3).

2.1.1. A Kok bizottság jelentése

Jelentős lépés a Wim Kok vezetése alatt álló Magas Szintű Munkabizottság 2004. novemberi jelentése, amely „Szembenézni a kihívással” címmel jelent meg és részletesen értékeli a lisszaboni folyamat addigi eredményeit, elemzi az akadályozó tényezőket, meghatározza az új célkitűzéseket (Kok Bizottság 2004). A jelentés „A környezetvédelmileg fenntartható jövőért” címet viselő 5. fejezete a környezet és a versenyképesség összefüggéseit és a fenntartható fejlődés hosszú távú lehetőségeit elemzi.

Az elemzés rámutat arra, hogyan segíthetik a jól átgondolt környezetvédelmi politikák az eredeti lisszaboni stratégia alapvető célkitűzéseinek – nagyobb növekedés és több munkahely – megvalósítását. A hatékonyabb forrásfelhasználás és az új befektetési lehetőségek révén lehetőséget biztosítanak az innovációra, új piacokat teremtenek és növelik a versenyképességet. Ez azt jelenti, hogy a környezetvédelem Európa számára versenyelőnyt biztosíthat a globális piacokon.

2.1.2. A Közösség új növekedési és partnerségi programja

„Ideje magasabb sebességre kapcsolni!” Ezzel a címmel indította újra a Bizottság az Európai Tanács 2006-os tavaszi ülészakán az új növekedési és foglalkoztatási partnerség programját, amely nem más, mint a Lisszaboni program alapelveinek újraértelmezése és a megváltozott helyzethez történő alkalmazása.

2.2. A lisszaboni stratégia és a hazai környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések

A lisszaboni stratégia környezetvédelmi célkitűzéseinek megvalósíthatósága szempontjából fontos körülmény, hogy a Közösség régebben csatlakozott tagországainak fejlettségi szintje lényegesen magasabb, ezért kétféle egymástól alapvetően különböző cselekvési program megvalósítása szükséges. Az újonnan csatlakozott országok, így Magyarország esetében is első ütemben a Közösség fejlettebb országainak szintjére történő felzárkózását kell megvalósítani. Ezért az európai csatlakozást követően egyre sürgetőbb feladat hazánk számára az uniós normatíváknak megfelelő környezetvédelmi infrastruktúra kialakítása.

A csatlakozási folyamat során végrehajtott jogharmonizáció során uniós irányelvek és direktívák alapján megtörtént a környezetvédelmi szabályozás teljes körű átalakítása. A korszerű jogelveknek megfelelő, azokat teljesítő környezetvédelmi infrastruktúra azonban hiányzik. A csatlakozási folyamat utolsó szakaszában elindított ISPA program lehetővé tette, hogy uniós források segítségével néhány nagyobb projekt elkezdődhessen. Szeged Regionális hulladékgazdálkodási Programja elnevezésű ISPA projekt előkészítése 1999-ben kezdődött és még mindig távol áll a tényleges befejeződéstől, annak ellenére, hogy egyszer már sor került a befejezési határidő meghosszabbítására, 2004. december 31-ről 2006. december 31-re. A program környezetvédelmi szempontból meghatározó része, a térségi hulladékkal szennyezett területek, környezetszennyező kistelepülési szeméttelpek rekultivációja várhatóan csak 2007. december 31-ig fog megvalósulni. Ha megvizsgáljuk azt a fontos kérdést, hogy egy egyébként 3–4 év alatt megvalósítható projekt miért húzódhat el közel tíz évre, első közelítésben talán nehéz a racionális magyarázatot adni. Ha azonban részleteiben vizsgáljuk a folyamat egyes szakaszait pontosan meghatározhatók az okok.

2.3. A folyamatok értékelése a lisszaboni stratégia tükrében

A megújult lisszaboni stratégia kiemelten foglalkozik az adminisztráció, a hosszadalmas engedélyeztetési eljárások és a felesleges bürokrácia kérdéseivel, mint a lisszaboni folyamat egyik fontos akadályozó tényezőjével. Általában és nem elsősorban csak a környezetvédelem területén célul tűzi ki a túl bonyolított, hosszadalmas, felesleges és főleg rendkívül költséges eljárások egyszerűsítését, költségeinek csökkentését. Javasolják, hogy minden tagállam rövid időn belül dogozza ki saját belső rendszerét az adminisztrációs költségek mérésére.

A 2006-os „Ideje magasabb sebességre kapcsolni” címmel megjelent Bizottsági közlemény (Európai Bizottság 2006) „2. fellépés” második bekezdése (24. old.) részletesen foglalkozik a felesleges bürokrácia és adminisztráció kérdéseivel: „A bürokratikus formások és az adminisztrációs eljárások egyszerűsítése érdekében 2007 végéig minden tagállamnak el kell fogadnia és be kell vezetnie az adminisztrációs költségek mérésére szolgáló módszertant (a nemzeti szabályok és szabályozások vonatkozásában). A Bizottság a maga részéről a jogalkotás egyszerűsítését célzó most folyó munkája keretében nagyszabású vállalkozásban kívánja felmérni az egyes konkrét területeken a közösségi szabályok (vagy végrehajtásuk módja) folytán keletkező közigazgatási költségeket, amelynek során külön figyelmet fordítanak a kis- és közepes vállalkozásokra (kkv). A felmérés azonosítani fogja, hogy a költségek milyen arányban erednek közvetlenül a közösségi szabályokból, és mit lehet ebből betudni a szabályok tagállamok által történő megvalósításának. A Bizottság ennek alapján javaslatokat fog előterjeszteni a közigazgatási költségek indokolt esetben történő csökkentésére. 2007 végéig a Bizottság megszünteti azt kötelezettséget, hogy a kisebb állami támogatások egyes kategóriáit be kell jelenteni, ami – különösen a kkv-k esetében – csökkenteni fogja az adminisztratív terheket.”

Ennek figyelembevételével vizsgálva a hazai környezetvédelmi projektek jelentős elhúzódsát, megállapítható, hogy a túlbonyolított, túlnyomórészt felesleges adminisztrációs eljárások és szabályok, egyeztetési és jóváhagyási mechanizmusok, szükségtelen szakértői auditok rendkívül megnehezítették és lelassították a folyamatokat, továbbá hihetetlen mértékben megnövelték különösen a projekt-tervezés és előkészítés, valamint a közbeszerzési eljárás közvetlen költségeit. Ezzel szemben semmilyen hozzáadott érték nem állt.

A bonyolult eljárásrend, amelyet a kedvezményezetteknek követniük kellett nem szabályozta megfelelően feladat és hatásköröket és a felelősséget, elsősorban csak formai követelményeket tartalmazott. Ráadásul az eljárási szabályok menet közben többször változtak – négy alkalommal lényegesen –, mely változásokat követően szinte minden esetben az addig elkészült teljes dokumentációt át kellett dolgozni. Az előkészítés és a közbeszerzési eljárás során a hazai állami és az EU hivatalnokok, valamint szakértők útmutatása és utasításai szerint kellett eljárni, de a végső felelősséget minden esetben a kedvezményezett képviselői viselték. Az egyes benyújtott dokumentumok szakértői felülvizsgálata esetenként hónapokig tartott. A jóváhagyásig több fordulóban auditálták az anyagot a hazai majd ezt követően az EU szakértők. A kiegészítések, korrekciók, hibajavítások, esetenként egyszerű fordítási probléma esetén is legkevesebb hat, a végső jóváhagyást illetően nyolc lépésben történtek (Kedvezményezett önkormányzat, Önkormányzati szakértő, Környezetvédelmi Minisztérium, Minisztérium szakértője, EU Budapesti Delegációja, EU szakértő–Budapest, EU Bizottság–Brüsszel, EU szakértő–Brüsszel). Ez a háromszintű auditálási rendszer sem garantálta azt azonban, hogy a jóváhagyott projekt és tender dokumentációk kifogástalan szakmai tartalommal készüljenek el. Amikor az egyes tenderek estében, többek között az elhúzódsó eljárás miatt bekövetkezett költségtúllépés eredményeként problémák merültek fel, az EU Delegáció egyértelműen a magyar felet és elsősorban a kedvezményezettet tette

felelőssé a nem megfelelő szakmai előkészítésért, mintha egyáltalán nem vettek volna részt az előkészítésben. Annak ellenére tették ezt, hogy a várható jelentős költségűtlépés tényét a kedvezményezettek és szakértők korábban többször jelezték. Akkor azt a választ kapták, hogy nincs lehetőség a jóváhagyott előirányzatok módosítására, csak a tényleges ajánlatok beérkezése után.

Ha a lisszaboni program elemzőinek javaslata szerint megvizsgáljuk az adminisztratív eljárások költségeinek alakulását, megdöbbentő képet kapunk. A Szegedi Környezetgazdálkodási Kht. adatszolgáltatása szerint csak a szegedi hulladékgazdálkodási projekt tervezése, előkészítése és a közbeszerzési eljárás – melyet sem az EU, sem a Magyar Kormány nem támogatott – összesen több mint 150 millió forintba került a társaságnak. Ez magában foglalja a tervezés és a különböző, esetenként többször átdolgozott szakértői anyagok, az engedélyezési eljárások közvetlen költségeit. Nem tartalmazza a Kht. közvetlenül felmerült költségeit, munkatársainak, szakembereinek bérét, egyéb költségeit.

A Kht. becslése szerint a Környezetvédelmi Minisztérium minimálisan 50 millió forintot fordított a különböző szakértői auditokra és egyéb feladatokra. Hasonló nagyságrendű (de lehet, hogy jóval nagyobb) összeget fordított ugyanerre az EU különböző szervezeti egységein keresztül. Összességében tehát az előkészítés szakmai költségei 250–300 millió forint között lehetnek. Ez azért megdöbbentő, mert ebben nincsenek benne az egyes tenderek kiviteli tervei, azokat a tender nyertesének kell elkészítenie. Csupán az EU által megkövetelt döntés előkészítő dokumentációk és az egyes közbeszerzési eljárások meghirdetéséhez szükséges tender dossziék költségét tartalmazza. A ténylegesen indokolt műszaki mérnöki és szakértői költségek ennek legfeljebb 25–30%-át érhetik el.

Ezen közvetlen költségeken túl a projekt késedelmes, elhúzódnó megvalósítása további, akár milliárdos nagyságrendű költség többletet is okozhat, ezt jól bizonyítja sajnos éppen a szegedi hulladékgazdálkodási ISPA projekt példája.

Felmerülhet a kérdés, hogy vajon egy jobb színvonalú felkészültebb hazai előkészítés milyen eredményekkel járhat. Először is a Delegáció és szakértői már eltávoztak Budapestről, ez már önmagában megoldást jelent a problémák jelentős részére, hiszen a döntési szintek száma legalább kettővel csökken. Másrészt a KvVM Fejlesztési Igazgatósága lényegesen jobb együttműködő partner, elsősorban abban érdekelt, hogy az uniós források felhasználása minél gyorsabban, egyszerűbben és zökkenőmentesen valósuljon meg. Máris számos egyszerűsítést hajtottak végre az adminisztráció területén, és maximális segítséget nyújtanak a felmerülő problémák elhárítása érdekében.

A projekt előkészítés és a közbeszerzési eljárás tapasztalatainak összefoglalása:

- Az előkészítés bonyolult, lassú és költséges folyamat.
- Túl sok a résztvevő, aki beleszól a döntésekbe, de kevés az, aki utólag tényleges felelősséget is vállal.
- Túl sok és nagyon költséges a külső szakértők alkalmazása, részvételük nem jelent garanciát az eredményességre.
- A drága külföldi szakértő hazai szakértőkkel végezteti el a munkát vagy a magyar szakértők anyagait szerkeszti át.
- Az adminisztratív jellegű, túlbiztosított garanciarendszer miatt csak drágább óriás cégek pályázhattak.
- Már az előkészítés során számítani lehetett a megvalósítás során várható további nehézségekre.
- Összefoglalva: minden sokkal tovább tart és sokkal többbe kerül, mint amire számítani lehetett.

2.4. Javaslatok az adminisztratív akadályok csökkentésére a lisszaboni stratégia szellemében

- Az eddigi tapasztalatok alapján a jövőben lényegesen le kellene egyszerűsíteni a projektek előkészítését.
- Az előkészítés költségeit radikálisan csökkenteni kell.
- Az indokolatlan párhuzamosságokat meg kell szüntetni.
- A felesleges szakértői szűrőket ki kell iktatni.
- Egyedi esetekben külső szakértőket csak kivételesen indokolt esetben célszerű bevonni.
- Alkalmazzunk hazai szakértőket.
- Világos hatásköri és felelősségi rendszert kell kidolgozni.
- Az adminisztratív jellegű garanciarendszert valós műszaki és pénzügyi tartalmú garanciákkal kell felváltani.
- Fontos, hogy kisebb, olcsóbb hazai cégek is pályázhassanak.

Összefoglalás

Az európai uniós csatlakozás komoly lehetőséget jelentett az új tagországok számára, különösen a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztési projektek közösségi támogatása következtében. Ezek a támogatások viszonylag rövid idő alatt biztosíthatják a közép-kelet-európai országok számára a felzárkózást a világ fejlettebb országainak színvonalához. Világosan kell azonban látni, hogy a támogatási rendszerek bonyolultak és a megszabott feltételek rendkívül szigorúak. Egyrészt szükség van a hatékony nemzeti szintű szabályozás és bonyolítás rendszerének kialakítására, másrészt a kedvezményezettek jelenleginél lényegesen nagyobb szakmai felkészültségének biztosítására. Ezen körülmények alakulása döntő befolyást gyakorol majd az Európai Unióból Magyarországra irányuló források felhasználására. Másrészt, mint az unió teljes jogú tagjai javaslatokat dolgozhatnak ki az esetenként túl adminisztrált, túlbonyolított eljárásrendek lényeges egyszerűsítésére, ami nagymértékben megkönnyíthetné a rendelkezésre álló források felhasználását a nemrég csatlakozott országok számára. Ezzel hazánk is jelentősen hozzájárulhat a lisszaboni folyamat felgyorsításához és a stratégia céljainak 2010-ig történő megvalósításához.

Irodalomjegyzék

A „Szeged Regionális Hulladékgazdálkodási Programja” dokumentumai.

Európai Bizottság (2006): Ideje magasabb sebességre kapcsolni, Az új növekedési és foglalkoztatási partnerség.

Görög Mihály (2001): Bevezetés a projektmenedzsmentbe, Aula Kiadó, Budapest.

John McClintock (2008): The Uniting of Nations (An Essay on Global Governance) 2nd edition, Bruxelles–Bern–Frankfurt am Main–New York–Oxford–Wien.

Kok Bizottság (2004): Szembenézni a kihívással, A lisszaboni növekedési és foglalkoztatási stratégia.

The Lisbon European Council (2000): An Agenda of Economic and Social Renewal for Europe.